https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-24-8
УДК 801.8

СТАНІСЛАВОВА Л., ТЕРЕЩЕНКО Л.
Хмельницький національний університет

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ФЕНТЕЗІ А .САПКОВСЬКОГО ЯК ВИЯВ СИСТЕМНО ЗУМОВЛЕНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У статті розглянуто поняття перекладацьких трансформацій в художньому тексті, якими керується перекладач для досягнення адекватності перекладу. Проаналізовано граматичні перекладацькі трансформації системного типу, застосовані для адекватного перекладу українською текстів романів-фентезі А. Сапковського. З'ясовано, що процес перекладу передбачає заміни на рівні словосполучень, речень, граматичних категорій роду та частин мови. Відзначено необхідність врахування мовних норм при перекладі.

Ключові слова: переклад, художній переклад тексту, перекладацькі трансформації, граматичні трансформації, системні граматичні трансформації.

STANISLAVOVA L., TERESHCHENKO L.
Khmelnytskyi national university

GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF A. SAPKOVSKY'S FANTASY AS THE MANIFESTATION OF SYSTEMATICALLY CONDITIONED TRANSFORMATIONS

The article studies translation transformations in a literary text, which let the translator achieve the adequacy of the translation. The translation grammar transformations of the systematic type, used for adequate translation of the fantasy novels by A. Sapkovsky into Ukrainian, are analyzed. Translation transformations of the systematic type need to be applied due to differences in the grammatical systems of both languages. It was found that the translation involves substitutions at the level of word combinations, sentences, grammatical categories of gender and parts of speech. The article shows examples of established translations that estimate the differences of syntactic organization in subjunctive phrases, with indefinite pronoun coś, co (coś donogye, coś takiego, co innego) as a main sentence member and translations regarding differences in verb constructions with a dependent noun, as well as in the constructions "noun+noun", "adjective adverb+noun"; "adverb+noun". Also the following features are analyzed: differences in comparative constructions, constructions expressing the intensity of a feature; differences in constructions with the circumstances of the place; differences in the construction of sentences with a compound nominal predicate; differences in the construction of compound sentences (with the conjunction korzy, korzy to, with enclitics więcz, zaś, jednak, przeto, etc.); differences in constructions with an impersonal, indefinite-personal meaning, constructions with a passive state; differences in the gender category and belonging to a certain part of the language.

The translators of A. Sapkovsky's witch novels use transformations of the systematic type consistently, but there are breaks of the systematic schemes - in cases they are not mandatory for the language. The need to follow target language norms was noted.

Keywords: translation, literary translation of the text, translation transformations, grammar transformations, systematic grammatical transformations

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Проблеми перекладу посідають одне із визначних місць у сучасному мовознавстві. Особливо важливим є питання використання перекладацьких трансформацій при перекладі творів художньої літератури, оскільки перекладачі мають не просто замінювати одиниці однієї мови одиницями мови іншої, передавати не тільки смисл оригінального тексту, але й зберігати та адекватно передавати національно-культурний елемент, закладений у творі автором. Польська і українська мови належать до числа близькоспоріднених, але й у польсько-українських перекладах художніх текстів спостерігаємо перекладацькі трансформації.

Аналіз досліджень та публікацій

Проблеми перекладацьких трансформацій розглядали у своїх розвідках Коптілов В.В. [3]; Науменко Л.П., Гордєєва А.Й. [5]; Остапенко С.А. [7]; Ткачук Т.І., Паславська І.Б. [10]; Волченко О.М., Нікішина В.В. [1]; Живіцька І.А. [2]; Остапенко С.А. [7]; Пріщенко К.В. [8]; Мінцис Ю.Б., Калиняк О.Б. [4]; Сіняговська І.Ю. [9]. Варто зазначити: якщо перекладацькі трансформації, пов'язані із перекладами з романо-германських мов, підлягають досить активному дослідженню, то польсько-українські переклади потрапляють у поле зору науковців значно рідше, що й зумовлює необхідність аналізу польсько-українських перекладів, зокрема художніх, в аспекті застосування перекладацьких трансформацій. Перекладознавці зосереджують свою увагу на проблемі класифікації перекладацьких трансформацій, а також на виявленні особливостей застосування таких трансформацій в окремих перекладах. Зазначимо, що універсальної класифікації перекладацьких трансформацій не укладено, зокрема розходяться думки дослідників щодо того, які саме перекладацькі прийоми потрібно відносити до трансформацій, різними є критерії виділення трансформацій, самі переліки трансформацій.

Формулювання цілей статті

Мета дослідження – дослідження граматичних трансформацій у перекладі фентезі А.Сапковського, що є виявом системно зумовлених трансформацій, тобто розбіжностями у граматичній системі обох мов.

Виклад основного матеріалу

В ідеалі переклад здійснюється шляхом переходу від одиниць оригінального тексту до рівноцінних одиниць мови перекладу, що є регулярними відповідниками. Але, по-перше, таких регулярних відповідників може не бути, по-друге – свою роль відіграють комунікативні завдання, які мусить враховувати перекладач.

Для створення повноцінного перекладу він повинен брати до уваги не тільки характеристики мов оригіналу та перекладу, а й аспекти міжмовної комунікації, що впливають на хід і результат перекладацького процесу, у тому числі особистісні характеристики автора повідомлення і адресатів інформації, їх знання, досвід, національно-культурну реальність, що відбивається в повідомленні.

При необхідності адаптації перекладач має вдаватися до тих чи інших перекладацьких перетворень. Перекладацькі перетворення у теорії перекладу мають різні термінологічні позначення. Досить часто їх називають трансформаціями. Услід за Пріщенко К.В. ми тлумачимо перекладацькі трансформації як міжмовні перетворення, перебудову елементів вихідного тексту, перефразування з метою досягнення перекладацького еквівалента [8, с.67].

Аналіз перекладознавчих джерел дозволяє зробити висновок, що перекладачі використовують перекладацькі трансформації з метою уникнути буквалізмів, наблизити використання ідіом до норм мови перекладу, подолати відмінності в оформленні однорідних членів речення, уникнути використання непритаманних мові перекладу словотвірних моделей, здійснити у певних випадках більш компактний переклад, щоби компенсувати збільшення в інших фрагментах тексту, донести до читача важливу фонову інформацію або зняти надлишкову, передати гру слів, образність, інші стилістичні фігури тощо.

Узагальнюючи підходи науковців до виділення перекладацьких трансформацій, вважаємо за можливе у дослідженні перекладів художніх текстів виділяти такі перекладацькі трансформації, як: лексичні; лексико-семантичні; граматичні. Як слушно зауважує І.Ю.Сіняговська, «між різними типами трансформацій немає глухої стіни, одні й ті ж трансформації можуть іноді являти собою спірний випадок, їх можна віднести до різних типів» [9, с.90]

У свою чергу всі перекладацькі трансформації можна поділити на два типи – мовні (об'єктивні, системно зумовлені) і мовленнєві (контекстуальні). Перші обумовлені загальними невідповідностями між мовними системами обох мов (відсутністю еквівалентних форм і конструкцій у мові перекладу, розбіжністю у значенні і вживанні мовних одиниць), другі обумовлені невідповідностями, які виникають лише у конкретному контексті (іноді деякі значення слова і стилістичні відтінки реалізуються тільки у певному контексті. Контекстуальне значення слова не входить у смислову структуру цього слова, не фіксується у словниках і тому його виводить на основі контексту сам перекладач. Контекстуальних варіантів може бути декілька, тому завданням перекладача є обрати найбільш вдалий відповідник). До числа мовних (системно зумовлених) трансформацій належать передусім трансформації граматичні – трансформації, за яких граматична одиниця мови оригіналу перетворюється на одиницю з іншим граматичним значенням у мові перекладу. Звернемося до їх аналізу.

У будові словосполучення, простого і складного речення українська і польська мови зберегли багато спільних рис. Це стосується близьких правил оформлення синтаксичних відношень і синтаксичних зв'язків слів. Але водночас є певні особливості, що стосуються поєднання слів у межах словосполучення і речення. Значна частина розбіжностей викликана відмінностями в оформленні граматичних зв'язків, лексико-семантичними особливостями слововживання, порядком слів тощо. Розглянемо системно зумовлені граматичні трансформації на рівні словосполучень.

Певні відмінності в організації синтаксичних зв'язків у словосполученнях стосуються підрядних словосполучень, у яких головний член – неозначений займенник *coś, co* (*coś dobrego, coś takiego, co innego*). Якщо у польській мові залежний компонент узгоджується із займенником у родовому відмінку, то в українській – у називному. Звернемося до аналізу текстів, що є перекладами польських романів про відьмака А. Сапковського, здійсненими С. Легезою (далі – С.Л.) і Г. Синєокою та Н. Михайлевською (далі – Г.С.,Н.М.).

І в оригінальному тексті, і в обох українському текстах романів відьмацького циклу зустрічаємо відповідним чином побудовані словосполучення: *Koleżkowie trzymali ojca dziewczynki, a łysy zdzierał z niej sukienkę i wrzeszczał, że nadszedł czas, by poznała,* ***co to takiego*** *prawdziwy mężczyzna* (GR) / *Друзяки його тримали батька дівчинки, а лисий здирав з неї сукню і репетував, що настав час, аби вона дізналася,* ***що таке*** *справжній чоловік* (С.Л.). / *Друзяки тримали батька дівчинки, а лисий здирав з неї сукенку і репетував, що настала година, коли мала дізнається,* ***що таке*** *справжній чоловік* (Г.С., Н.М.); *– Żeby* ***coś takiego*** *... – zachłysnął się burmistrz* (OŻ). */ – Якби* ***щось таке****... – бургомістр аж захлинувся.* (С.Л.); *Nikt nawet nie przypuszczał, że* ***coś takiego*** *siedzi w słonych bagnach* (MZ). / *– Ніхто навіть не припускав, що* ***щось таке*** *сидить у солоних болотах* (С.Л.); *Nikomu nie udało się nigdy, ani przedtem, ani potem dokonać* ***czegoś podobnego*** (OŻ). / *Нікому ніколи ані раніше, ані пізніше не вдалося зробити* ***щось подібне*** (С.Л.).

Синтаксичні особливості польської мови на рівні словосполучення проявляються головним чином у дієслівних конструкціях із залежним іменником, а також у конструкціях «іменник+іменник», «прикметник/дієприкметник+іменник»; «прислівник+іменник». В українських підрядних словосполученнях головне слово може вимагати іншого відмінка, прийменникове керування може замінюватися безприйменниковим і навпаки.

Найчисленнішими прикладами системно зумовлених граматичних трансформацій у перекладах романів відьмацького циклу є трансформації словосполучень «дієслово+іменник»: *Nie **cofała się** już **przed jego dłońmi**, odrzuciła głowę w tył…* (GR) / *Вона вже **не тікала від** його **долонь**, відкидала голову назад …* (С.Л.); *Wtedy rozumni ludzie winni pomyśleć, jak **ocalić** mnie **przed gniewem** króla…* (W) / *Тоді розумні люди мають подумати, як **уберегти** мене **від гніву** короля* (С.Л.); *Chcę **ocalić** Blaviken **przed rzezią*** (MZ). */ Я хочу **врятувати** Блавікен **від різанини*** (С.Л.); *…kara klacz tupała, kładła uszy, szczerzyła zęby na munsztuku i tylko **czekała na okazję**, by go ugryźć lub kopnąć* (WJ). / *…чорна кобила тупала, щулила вуха, шкірила зуби за мундштуком і тільки й **чекала оказії**, аби вкусити його або копнути* (С.Л.); ***Zjechał nad** zakrzaczony i zarośnięty łozą **brzeg**,…* (WJ). / *Він **з'їхав на** геть захаращений кущами та лозою **берег** …* (С.Л.).

Перекладачі у певних випадках замість трансформації на рівні словосполучення використовують трансформацію, пов'язану з типом речення. Так, С. Легеза трансформує прийменникове керування у безприйменникове: – ***Do mnie należy** ubrać was...* (KC) / *– **Мені належить** вас одягнути…* (С.Л.). У перекладі Г. Синєокої, Н. Михайловської безособове речення трансформовано в особове, відповідно словосполучення *mnie należy* передано сполученням займенника і дієслівної зв'язки «мати»: ***Я маю** вас зодягнути*… (Г.С., Н.М.).

Численні також приклади системних трансформацій словосполучень «іменник+іменник»: *Cała moja **nadzieja w tym**, że może ze szczeniaka wyrośnie ktoś klasy Eista Tuirseach* (KC) / *Уся **надія на те**, що колись зі щеняти може вирости хтось такого ж класу, як Ейст Турсех* (С.Л.). / *Покладаю всі свої **надії на те**, що із пуцьвірінка виросте хтось класу Айста Турзеаха* (Г.С., Н.М.); *Prowadził ich żylasty **wojownik o ciemnej twarzy i orlim nosie**…* (KC) / *Вів їх жилавий **вояк із** темним **обличчям і** орлиним **носом**…* (С.Л.) / *На чолі виступав жилавий **войовник із** темним **обличчям і** орлиним **носом …*** (Г.С., Н.М.)

Менш численними є приклади трансформацій словосполучень «прислівник+іменник», «прикметник/дієприкметник+іменник»: *To, na ośle, to jest kikimora, którą zabiłem bardzo **blisko miasteczka*** (MZ). / *Там, на віслюку, кікімора, яку я убив дуже **близько від містечка*** (С.Л.). / *А те, що на ослі, – то шишімора, я її вбив **неподалік містечка*** (Г.С., Н.М.); *– On już raz był **blisko tego**, co zamierzasz tu ściągnąć* (OŻ) / *– Він уже був одного разу **близько від того**, що ти хочеш сюди притягнути* (С.Л.). / *– Він уже раз був **близько від того**, що ти хочеш сюди притягнути* (Г.С., Н.М.); *Pytam, do czego królowej wiedźmin na uczcie, i to **przebrany za** błękitnego **niedźwiedzia** z rozpuszczonymi włosami* (KC). / *Я питаю, навіщо королеві відьмак на учті, до того ж **перевдягнений у** блакитного **ведмедя** з розпущеним волоссям* (С.Л.). / *Нащо королеві відьмин на бенкеті, і то ще **перевдягнений у** блакитного **ведмедя** з розпущеним волоссям?* (Г.С., Н.М.)

Системній трансформації зазвичай підлягають порівняльні конструкції або конструкції, що виражають інтенсивність ознаки. У польській мові показник ступеня порівняння, інтенсивності ознаки виступає у вигляді прислівника *tak*, у мові українській цим показником є займенник *такий*, що, у випадку поєднання з прикметником, дублює його граматичні значення: *Nie chcecie chyba, żeby wasze wybryki zakłóciły jarmark, **tak ważne** wydarzenie w życiu tego miłego miasteczka?* (MZ) / *Ви ж не хочете, щоб ваші вибрики завадили ярмарку, **такій важливій** події у житті милого містечка?* (С.Л.) / ***Найважливішу** подію в житті цього милого містечка* (Г.С., Н.М.)*; Odbił cios, **tak silny**, że rzuciło go w tył, musiał przyklęknąć* (MZ). / *Відбив удар **такий сильний**, що його аж назад відкинуло, мусив присісти* (С.Л.). / *Відбив удар, **такий сильний**, що його аж відкинуло назад, мусив уклякнути* (Г.С., Н.М.).

Варто зауважити, що подекуди замість подібної трансформації перекладачі використовують трансформації іншого типу. Скажімо, при перекладі речення *Przylgnęła do grzbietu delfina w wyschniętej fontannie, obejmując omszały kamień drobnymi rękami, **tak białymi**, że wydawały się przezroczyste* (ZP) Г. Синєока, Н. Михайловська використовують словосполучення «такими білими»: *Притислася до спини дельфіна у висохлому фонтані, обнімаючи зарослий мохом камінь дрібними рученятами, **такими білими**, що аж прозорими* (Г.С., Н.М.). А от С. Легеза використовує синонім прислівника «так» – «настільки»: *Вона притулялася до спини дельфіна у висохлому фонтані, обіймаючи вкритий мохом камінь маленькими ручками, **настільки білими**, що видавалися прозорими* (С.Л.). Наступний приклад демонструє використання у перекладі Г. Синєокої, Н. Михайловської порівняльної конструкції без прислівника «так»: *Wiedźmin pomógł mu wstać, starając się nie patrzeć na drobne, **tak białe**, że aż przezroczyste ręce, zaciśnięte na żerdzi* (ZP) / *Відьмин допоміг йому встати, намагаючись не дивитися на дрібні, **білі**, **аж прозорі** рученята, затиснуті на жердині* (Г.С., Н.М.). Хоча С. Легеза, дотримуючись стилю оригіналу, у перекладі використав типову трансформацію: *Відьмак допоміг йому встати, намагаючись не дивитися на маленькі, **такі білі**, що аж прозорі руки, стиснуті на жердин* (С.Л.).

Відмінності у вираженні обставин місця у конструкціях української і польської мов зумовлені різними національними уявленнями про просторові відношення. Якщо в українській мові розрізнення значення місцезнаходження й спрямування до певного місця обов'язкове, то у мові польській така

диференціація може не виявлятися. У польських реченнях прислівники *tu, tam, gdzie*, на відміну від українських, позначають водночас і місцезнаходження, і спрямування до нього. Бачимо це на прикладах оригіналу і перекладів романів А. Сапковського: *Nigdy* ***tam*** *nie wrócę* (GR). / *Ніколи* ***туди*** *не повернуся* (С.Л.). / *Ніколи* ***туди*** *не вернуся* (Г.С., Н.М.); *– Dlatego jak pójdziesz do pałacu, nie żądaj złota z góry. Jeżeli* ***tam*** *w ogóle pójdziesz* (W). / *Саме тому, як підеш до палацу, не проси золота наперед. Якщо взагалі* ***туди*** *підеш* (С.Л.). / *Тому, як підеш до палацу, не вимагай золота наперед. Якщо взагалі* ***туди*** *підеш* (Г.С., Н.М.).

Продовжимо аналіз системних граматичних трансформацій уже на рівні простого речення. Побудова простого речення у польській і в українській мовах загалом збігається. Підмет в обох мовах передається іменником, субстантивованим прикметником, числівником, займенником у називному відмінку, іншими субстантивованими словами, інфінітивом, словосполученням. Присудок у польській і в українській мовах здебільшого виражається особовими дієслівними формами. Але синтаксичні системи польської та української мов не повністю збігаються у побудові речень зі складеним дієслівним чи іменним присудком.

У польській мові – якщо у синтаксичних структурах з іменним складеним присудком у ролі іменної частини такого присудка виступає іменник (або іменник з прикметником), то цей іменник (або іменник з прикметником) вживається в орудному відмінку. Якщо ж у ролі іменної частини іменного складеного присудка виступає сам прикметник без іменника, то він уживається в називному відмінку. В українській мові такі вимоги не є обов'язковими. У зв'язку з цим синтаксична структура польського і українського речень може не збігатися. З урахуванням таких синтаксичних особливостей перекладено речення романів відьмацького циклу А. Сапковського: *Nazywam się Geralt. Geralt z... Nie. Tylko Geralt. Geralt znikąd.* ***Jestem wiedźminem*** (GR). / *Я звуся Ґеральтом. Ґеральтом із… Ні. Просто Ґеральтом. Ґеральт із нізвідки.* ***Я відьмак*** (С.Л.). / *Мене звати Геральт. Геральт з… Ні. Просто Геральт. Геральт нізвідки.* ***Відьми́н*** (Г.С., Н.М.); *Kult Melitele, wywodził,* ***jest kultem*** *typowo kobiecym* (GR)/ *Культ Мелітеле, розводився він,* ***є культом*** *типово* ***жіночим*** (С.Л.). Але: *A to, że ma czternaście lat,* ***jest faktem*** (W). / *А те, що їй чотирнадцять, – це* ***факт*** (С.Л.). *Mój pierwszy potwór, Iola,* ***był łysy*** *i miał wyjątkowo brzydkie, popsute zęby* (GR). / *Моє перше чудовисько, Іоло,* ***було лисим*** *і мало винятково огидні, зіпсовані зуби* (С.Л.)./ *Моє перше страховисько, Йолю,* ***було лисим*** *і мало огидні, зіпсовані зуби* (Г.С., Н.М.); ***Był*** *bardzo* ***powolny, ale wytrzymały*** (GR). / ***Був*** *він дуже* ***повільним, але витривалим*** (С.Л.). Але: ***Був*** *дуже* ***повільний, але витривалий*** (Г.С., Н.М.).

У польській мові функцію зв'язки при іменній частині складеного присудка, вираженій іменником, може виконувати займенник *to.* В українській мові подібний займенник зазвичай опускається, на місці пропуску ставиться тире. Такі трансформації опущення використовують перекладачі романів А. Сапковського, хоч і не завжди послідовно: *– Każdy* ***Riv to złodziej*** *– ciągnął ospowaty, zionąc piwem, czosnkiem i złością* (W). / *– Кожен* ***рівієць – злодій****, – вів далі віспуватий, дихаючи пивом, часником і злістю* (С.Л.). Але: *– Кожен* ***ривець – то злодій****, – тягнув дзюбатий, смердячи пивом, часником і злістю* (Г.С., Н.М.).

Зв'язкою у польській мові може виступати дієслово *zostać*, яке у функції зв'язки стоїть тільки у формах минулого часу й уживається з прикметниками дієприкметникового походження. Речення з такою зв'язкою можуть перекладатися українською мовою двоскладними конструкціями зі зв'язками *бути* та *стати* або, залежно від семантики речення, односкладними неозначено-особовими конструкціями. Таких системних трансформацій дотримуються перекладачі романів А. Сапковського: *Oba ciosy* ***zostały sparowane****, dwa metaliczne szczęknięcia zlały się w jedno* (MZ). / *Обидва удари* ***було парирувано****, два металеві клацання злилися в одне* (С.Л.). / *Обидва удари* ***були відбиті****, два металічні клацання злилися в одне* (Г.С., Н.М.); *Moje prawa* ***zostały dowiedzione*** (KZ) / *Мої права* ***було доведено*** (С.Л.). / *Мої права* ***були доведені*** (Г.С., Н.М.).

Розглянемо особливості перекладацьких трансформацій на рівні складнопідрядного речення. Серед особливостей побудови польського складнопідрядного речення можна вказати на ширше, ніж в українській мові, використання сполучного слова *który* (*który to*). В українській мові зазвичай на місці *który* використовуються інші сполучні засоби. Бачимо таку закономірність в оригіналах і перекладах романів про відьмака: *Ale, jak widzisz, przeżyłem. Jako jedyny z tych,* ***których*** *do owych eksperymentów wybrano* (GR). / *Але, як бачиш, я вижив. Єдиний з усіх,* ***кого*** *для експериментів обрали* (С.Л.). / *Але, як бачиш, я пережив і їх. Єдиний з тих,* ***кого*** *вибрали для експериментів* (Г.С., Н.М.); ***Takich, którzy*** *maja jakieś kodeksy i kierują się nimi, szanuje się i poważa* (GR). / ***Тих, хто*** *має якісь кодекси й керується ними, вони шанують і поважають* (С.Л.). / ***Того, хто*** *має якийсь кодекс і живе за ним, шанують і поважають* (Г.С., Н.М.); *Ten byk,* ***którego wołają*** *Piętnastka, również* (MZ). / *Той бик,* ***якого кличуть*** *П'ятнасткою, також звідти* (С.Л.). / *Той бик,* ***що його*** *П'ятнадцяткою* ***звуть****, теж* (Г.С., Н.М.).

На рівні односкладного речення чимало своєрідних ознак мають у польській і в українській мовах конструкції з безособовим, неозначено-особовим значенням, конструкції з оформленням пасивного стану. У польській мові серед односкладних частотними є безособові речення із дієсловами-присудками на *-no, -to*. В українській мові їм відповідають активні неозначено-особові або безособові конструкції, що й спостерігаємо в оригінальних і перекладених текстах романів відьмацького циклу: *Jeśli* ***pluto, złorzeczono i rzucano kamieniami****, odjeżdżałem* (GR). / *Якщо там* ***плювали, лаялися та кидалися камінням****, я їхав далі* (С.Л.). / *Якщо в мене* ***плювали, лаяли мене і закидали камінням*** *– від'їжджав* (Г.С., Н.М.); *Później* ***mówiono****, że człowiek ten nadszedł od północy od bramy Powroźniczej* (W). / *Потім* ***казали****, що чоловік той прийшов у місто з півночі, через браму Линварів* (С.Л.). / *Пізніше* ***подейкували****, що чоловік той надійшов з півночі, від брами Мотузяників*

(Г.С., Н.М.); *Zaraz po przybyciu do Ellander Nenneke usunęła paskudne grube szwy z szewskiej dratwy, którą* ***zszyto*** *go w Wyzimie…* (GR) / *Одразу після його прибуття в Елландер Неннеке позбулася паскудних грубих швів із шевської дратви, якою* ***зашили*** *його у Визімі…* (С.Л.); *O obietnicach, które jej* ***złożono*** *i których* ***nie dotrzymano*** (WJ). /*Про обітниці, які їй* ***дали*** *і яких* ***не дотримали*** (С.Л.)*; Potem* ***uczono*** *mnie różnych rzeczy* (GR) / *Потім мене* ***вчили*** *різних речей* (С.Л.). / *Потім мене* ***вчили*** *різного* (Г.С., Н.М.).

Частотними у польській мові є також односкладні безособові речення, присудок у яких виражений дієсловом у 3-й особі однини із додаванням частки *-się*. В українській мові таким реченням зазвичай відповідають односкладні речення із присудком-дієсловом у формі 3-ї особи множини. Граматичні трансформації, обумовлені такими особливостями синтаксису польської та української мов зустрічаємо у перекладах романів А. Сапковського: *Pamiętaj jednak o mojej radzie. Jeżeli zaś już o nagrodzie mowa, ostatnio* ***zaczęło się mówić*** *o jej drugiej części, wspomniałem ci* (W). / *Утім, пам'ятай мою пораду. І якщо вже про нагороду мова, то останнім часом* ***почали балакати*** *і про другу її частину, я вже казав* (С.Л.). / *Раз уже про нагороду мова, то останнім часом* ***заговорили*** *про ту другу частину, що я тобі казав* (Г.С., Н.М.); *Tak zwykle* ***postępuje się*** *ze strzygami* (W). */ Так звичайно зі стриґами й* ***чинять*** (С.Л.). / *Так звичайно* ***чинять*** *зі стригами* (Г.С., Н.М.).

Українська і польська мови характеризуються вільним порядком слів. Зміна прямого порядку розміщення членів речення може бути спричинена необхідністю їх логічного або стилістичного наголошення. Згідно з теорією актуального членування висловлювання, для польської, української мов характерний лінійний порядок побудови висловлювання: тема – рема, тема передує ремі, а рема займає місце наприкінці речення, як найбільш важлива інформаційна частина висловлювання. Нейтральні висловлювання будуються згідно з тематичною прогресією: кожне наступне речення у тексті спирається на попереднє, просуваючи висловлювання, яке воно виражає, від відомого до нового. Тому необгрунтована заміна порядку членів речення при перекладі може негативно вплинути на якість перекладу. Розглянемо приклад*: Podpisane jest: j Foltest, król, pan Temerii, Pontaru i Mahakamu. Znaczy, prawda. Ale orędzie orędziem, a prawo prawem.* ***Ja tu, w Wyzimie, prawa pilnuję i porządku!*** *Ludzi mordować nie pozwolę!* (W) / *Підписано: Фольтест, король, владця Темерії, Понтару й Магакаму. Виходить, правда. Але відозва відозвою, а закон законом.* ***У Визімі я закон та порядок пильную!*** *Людей мордувати не дозволю!* (С.Л.) / *Підписано: Фолтест, король, пан Темерії, Понтару і Махакаму. Себто, правда. Але універсал універсалом, а закон законом.* ***Я тут, у Визимі, пильную права і порядку****. Людей забивати не дозволю!* (Г.С., Н.М.)

У наведеному фрагменті оригінального тексту виразно представлено поділ на тему і рему у реченні *Ja tu, w Wyzimie, prawa pilnuję i porządku!* Тема – підмет, назва особи у позиції на початку речення *Ja*, рема у позиції наприкінці речення – *prawa pilnuję i porządku!* Такий порядок слів просуває темо-рематичний поділ попереднього речення, у якому відозві протиставляється право, а це право забезпечує саме особа, що керує містом. Тому правомірним видається переклад речення Г. Синєокої, Н. Михайлевської, що не порушує оригінального темо-рематичного поділу.

Однак у польській мові порядок слів все ж менш довільний, ніж в українській, і потребує дотримання певних правил. Так, на відміну від української мови, у мові польській є особливості щодо розміщення означення при означуваному слові. Якщо прикметник передає характерну, типову, постійну ознаку, він ставиться після іменника. У А. Сапковського: *Włóżcie wams, panie Geralt. I ukryjcie pod nim* ***wiedźmiński medalion*** (KC). Перекладачі відтворюють такий порядок слів: *Надягніть вамс, пане Ґеральте. І сховайте під ним* ***відьмацький медальйон*** (С.Л.). / *Убирайте вамс, пане Геральте. І сховайте під ним* ***відьми́нський медальйон*** (Г.С., Н.М.).

У реченні *Od tamtego czasu mam białe włosy. Pełny zanik pigmentu. Jak to się mówi –* ***skutek uboczny*** (GR) ознака, виражена прикметником *uboczny* для означуваного слова *skutek*, є постійною, тому розташовано прикметник після означуваного слова. В українській мові це правило не діє, тому прикметник в українських перекладах препозитивний: *З того часу в мене біле волосся. Повна відсутність пігменту. Як мовиться,* ***побічна дія*** (С.Л.). / З того часу маю біле волосся. Повна втрата пігменту. Як то кажуть – **побічний ефект** (Г.С., Н.М.).

У польській мові сполучник *który / która* розташовують на початку підрядного речення, у тому числі й у формах непрямих відмінків, обумовлених відмінком іменника, з яким сполучається *który*. В українській мові відповідний сполучник *який* у підрядному реченні розташовують після іменника. Такі системно обумовлені трансформації представлені у перекладах романів відьмацького циклу: *– Jestem tedy zaszczycony i dumny, że to ja siedzę obok królowej Calanthe z Cintry,* ***której urodę*** *przewyższa tylko jej mądrość* (KZ). / *– Отож я вшанований і гордий з того, що сиджу обіч королеви Каланте з Цинтри,* ***вроду якої*** *лише її мудрість може перевершити* (Г.С., Н.М.); *– A zatem – ciągnęła królowa, unosząc upierścienioną dłoń – niechże dokona się prawo, niech spełni się przysięga,* ***której spełnienia*** *domagasz się…*(KZ) */ – А тому, – вела далі королева, піднімаючи руку у перснях, – нехай виконається закон, нехай виконається клятва,* ***виконання якої*** *вимагаєш ти…* (С.Л.)

Підрядна частина у польських реченнях може приєднуватися за допомогою сполучників і сполучних слів, які не мають наголосу (енклітиків) і займають у ньому друге місце (*więc, zaś, jednak, przeto* тощо). В українських реченнях порядок приєднання сполучників і сполучних слів інший – вони розташовуються зазвичай одразу після головного речення. Ця особливість прослідковується в оригіналі і в перекладах романів

А. Сапковського: *Istniała **więc** szansa: bestia była jak inne, a to mogło gwarantować pomyślne odczarowanie…* (W) / ***Тож** існував шанс: бестія не відрізнялася від інших, а це гарантувало можливість відчарування…* (С.Л.); *W tym konkretnym przypadku jest ona irracjonalna, nie będę jej **więc** traktować poważniej, niż na to zasługuje* (GR). / *У цьому конкретному випадку вона ірраціональна, **тож** я не сприйматиму її серйозніше, ніж вона на те заслуговує* (С.Л.); *Zbocza wąwozu były **jednak** łagodne, a dno suche, bez tarniny, bez gnijących pni* (ZP). / ***Утім**, узбіччя байраку були похилі, а дно сухе, без тернів і без гнилих пеньків* (С.Л.).

На рівні синтаксичних трансформацій системний характер у перекладах з польської українською мають певні типи додавання.

Один із них обумовлений розбіжностями в обох мовах щодо вираження категорії особи. Якщо у польській мові присудок виражений формою 1-ї і 2-ї особи дієслова, то особові займенники зазвичай не вживаються, на них вказує особове закінчення дієслова. Особові займенники вживаються лише у випадках, коли є потреба логічно виокремити діючу особу. Причому – в теперішньому або у майбутньому часі. У минулому часі особові займенники практично не вживаються. У мові українській особові займенники з особовими формами дієслова вживаються досить широко. Таку відмінність засвідчують аналізовані тексти перекладів романів про відьмака: ***Nie wierzę** w Melitele, nie wierzę też w istnienie innych bogów, ale cenię twój wybór, twoją ofiarę, cenię i szanuję to, w co wierzysz* (GR). / ***Я не вірю** в Мелітеле, як не вірю і в існування інших богів, але ціную твій вибір, твою жертву, ціную й шаную те, у що **ти** віриш* (С.Л.) / ***Я** не вірю ні в Мелітеле, ні в існування інших богів, але ціную твій вибір, твою жертву, ціную і поважаю те, у що **ти** віриш* (Г.С., Н.М.); *Nie zmienia to jednak w niczym faktu, że **jesteś** tu, by wykonać zadanie. I **wykonasz** je bez mędrkowania* (KZ) / *Це, однак, не змінює того факту, що **ти** тут, аби виконати завдання. І **ти** його **виконаєш**, не мудруючи* (Г.С., Н.М.).

У певних випадках особові займенники опускаються і в українських реченнях, зокрема – для уникнення надмірної ампліфікації займенників: – ***Wiecie** wszak, panie, że nasz kodeks zabrania mówienia o tym, co robimy* (W). / – Ви *ж **знаєте**, пане, наш кодекс забороняє розповідати про те, що **робимо*** (Г.С., Н.М.).

У польській мові особові займенники вживаються лише у випадках, коли є потреба логічно виокремити діючу особу, протиставити одну особу іншій. Цього правила дотримується А. Сапковський, перекладачі послідовно не відступають від нього: *A **ty** mnie tu odnalazłaś. Zabawne, przez kilka dni to **ja** próbowałem odnaleźć ciebie. Rozglądałem się za tobą* (GR). / А **ти** мене тут знайшла. Смішно, кілька днів **я** намагався знайти тебе. Виглядав тебе (С.Л.). / *А **ти** мене тут знайшла. Цікаво – кількома днями раніше це **я** намагався знайти тебе. Виглядав тебе* (Г.С., Н.М.).

Системно обумовленими є додавання у ході перекладу, коли конструкції польської мови являють собою усталені звороти, етикетні формули, а тому певні еліміновані їх складові легко мають на увазі носії польської мови. Для української мови такі конструкції були б семантично недостатніми. Тому додано дієслово у перекладі конструкції *trudno o większy wyjątek*: *Во pod innymi względami **trudno o większy wyjątek** niż ona* (GR). / *Бо в іншому **важко знайти більший виняток**, аніж вона* (С.Л.). / *Бо в іншому – **складно знайти більший виняток**, ніж вона* (Г.С., Н.М.). Подібно у переклад етикетної формули j*eśli łaska* додано займенник *ваша*: *Po kolei, **jeśli łaska*** (KŚ) / *По порядку, **як ваша ласка*** (С.Л.).

У польській мові лексема *wypadek* має два значення: 1. «to, co się zdarzyło»; 2. «nieszczęśliwe wydarzenie, które spowodowało straty materialne, w którym ktoś ucierpiał» – «nieszczęśliwe wydarzenie, które spowodowało straty materialne, w którym ktoś ucierpiał». А. Сапковський використовує слово *wypadek* саме у другому значенні: *Przecież naprawdę może zdarzyć się wypadek przy pracy, niezależnie od moich intencji* (W). Перекладачі додають необхідне для українського читача уточнення до слова *випадок – нещасний*: *Адже й насправді може статися **нещасний випадок** під час роботи, незалежно від моїх намірів* (С.Л.). / ***Нещасний випадок** на роботі і так може трапитися, незалежно від моїх замірів* (Г.С., Н.М.). Дійсно, саме нещасним випадком мав би вважати вбивство стриги, своєї дочки, король Фолтест. А в українській мові слово *випадок* не містить семи «нещасний»: *випадок* – 1. Те, що сталося, трапилося (звичайно несподівано).

До розряду системних трансформацій, які використовуються при перекладі романів А. Сапковського, відносимо вилучення, обумовлені необхідністю уникнути побудови плеонастичних конструкцій. Так, плеоназмом в українській мові був би буквальний переклад конструкції *nie oglądam się za siebie – не озираюся за себе*. Тому у перекладах речення компонент *za siebie* опущено: *Ono idzie za mną krok w krok, ale ja nigdy **nie oglądam się za siebie*** (GR). / *Воно йде за мною слід у слід, але я ніколи **не озираюся*** (С.Л.). / *Воно йде за мною крок у крок, але я ніколи **не озираюся*** (Г.С., Н.М.). Уникнення плеоназму у словосполученні *і не думай собі* обумовило трансформацію вилучення у перекладі наступного речення: ***Nie myśl też sobie**, że zdobędziesz w ten sposób moją ufność* (WJ). / ***І не думай**, що таким ото чином ти здобудеш мою довіру* (С.Л.).

До числа системних морфологічних трансформацій належать заміни у категорії роду в іменниках з тією самою основою при перекладі з польської мови українською, а також частиномовні заміни.

Іменників, що у польській і в українській мовах мають різну категорію роду, перекладено українською із дотриманням відповідних мові перекладу родових ознак: *A potem było zwykle jakieś uroczysko, loch, **nekropolia** lub ruiny, leśny wąwóz lub **grota** w górach pełna kości i śmierdząca padliną* (GR). / *А потім, зазвичай, було якесь урочище, підземелля, **некрополь** чи руїни, лісовий яр чи **грот** у горах, повний костей та смердючого стерва* (С.Л.); ***Potwór** zaryczał ogłuszająco, jeszcze bardziej urósł, ale puścił poetę …* (OŻ) / ***Потвора***

оглушливо загарчала, ще збільшилася, але відпустила поета… (С.Л.). / ***Потвора*** *оглушливо загарчала, стала ще більшою, але поета випустила…* (Г.С., Н.М.).

У польській мові досить активно використовуються при побудові речень віддієслівні іменники – девербативи, у тому числі при поєднанні двох віддієслівних іменників. У реченнях української мови взагалі більшою мірою, ніж у реченнях польських, використовуються дієслова, досить рідко поєднуються два віддієслівних іменники. Приклади такого вживання – у романах А. Сапковського і у їх перекладах: *W Cintrze, panie Geralt, tradycja nie pozwala na* ***niewieście rządy*** (KC). / *У Цінтрі, пане Геральте, традиція* ***не дозволяє правити*** *жінці* (С.Л.) / *У Цинтрі, пане Геральте, традиція* ***не дозволяє*** *жіночого* ***правління*** (Г.С., Н.М.); ***Odmowa przyjęcia godności*** *uczyniłaby was niegodnym* (GR). / ***Відмова прийняти гідність*** *зробила б вас негідним* (С.Л.)/ / ***Відмова прийняття гідності*** *учинила б вас негідним* (Г.С., Н.М.).

Зазвичай перекладачі замінюють девербативи інфінітивами. Такі заміни ми відносимо до розряду системних: ***Angażowanie*** *cię do tak prostych i banalnych spraw, jak intrygi pałacowe czy morderstwa, byłoby trwonieniem pieniędzy* (KC). / ***Ангажувати*** *тебе на такі прості й банальні справи, як палацові інтриги чи вбивства, було б марнотратством* (С.Л.). / *Отож,* ***залучення*** *тебе до таких простих і банальних справ, як придворні інтриги чи вбивства, було б марнотратством* (Г.С., Н.М.); *Zmarła zresztą zaraz, nikt, jak mi się zdaje,* ***nie spieszył*** *się zanadto* ***z podwiązywaniem pępowiny*** (W). / *Зрештою, вона відразу ж померла, бо ніхто, як мені здається, не* ***поспішив перев'язати*** *пуповини* (С.Л.). / *Дівчинка, але відразу ж померла, бо, схоже, ніхто* ***не квапився*** *їй пуповину* ***перев'язати*** (Г.С., Н.М.); *Jeden* ***proponował spalenie*** *strzygi razem z pałacem i sarkofagiem …* (W). / *Один* ***пропонував спалити*** *стригу разом із палацом та саркофагом…* (С.Л.). / *Один* ***казав спалити*** *стригу разом з палацом і саркофагом…* (Г.С., Н.М.).

Представлені у перекладах романів відьмацького циклу також приклади, у яких польському простому реченню із девербативом відповідає українське складне речення, підрядна частина якого включає інфінітив: *…że gdybym się ukorzył i okazał skruchę, może afera rozwiałaby się, a cesarz ograniczył do niełaski,* ***bez sięgania po środki drastyczne*** (WJ) / *…що, якби я підкорився і покаявся, може, уся справа б розвалилася й імператор обмежився б немилістю,* ***без того, аби скористатися засобами надто різкими*** (С.Л.); *Istnieją argumenty, których nie można odeprzeć, istnieją propozycje* ***nie do odrzucenia*** (MZ). / *Існують аргументи, які не можна відкинути, існують пропозиції,* ***які не можна відхилити*** (С.Л.).

У польських реченнях активно використовують конструкції, до складу яких входить допоміжне слово і девербатив у родовому відмінку з часткою *nie* і прийменником *do*. Досить часто такі конструкції мають значення можливості / неможливості. В українській мові їм відповідають речення, у яких є сполучення допоміжного слова та інфінітива. Представлені речення із конструкціями такого типу у романах А. Сапковського. Перекладачі використовують в українських текстах типові системні трансформації: *Co mi* ***masz do powiedzenia****, mości rozbójniku, zanim pójdziesz do lochu?* (W) / *Що* ***маєш мені сказати****, мосьпане розбійнику, перед тим, як підеш до темниці?* (С.Л.) / *Що* ***можеш мені сказати****, мосьпане розбійнику, перш ніж підеш до льоху?* (Г.С., Н.М.).

Для польської мови нормативним є уживання активних дієприкметників теперішнього часу із залежними словами. В українській мові вживання таких дієприкметників кваліфікують як явище штучне, радять замість них уживати конструкції з підрядним реченням. Перекладачі романів А.Сапковського в основному послідовно дотримуються таких рекомендацій, здійснюючи трансформацію «словосполучення – речення»: *…ale jego żywe, wesołe oczy i* ***błądzący po ustach uśmieszek*** *zaprzeczały czołobitności* (KC). / *…але його живі веселі очі й у****смішка, що блукала по вустах,*** *заперечували таку смиренність* (С.Л.). */…але його жваві веселі очі та* ***усмішка, що блукала по устах****, якось не в'язалися з укліннiстю* (Г.С., Н.М.); *…w powietrzu wisiała ciężka, mokra para* ***skraplająca się na omszałych głazach i bazaltowych płytach ścian*** (GR) / *… у повітрі висіла важка мокра пара,* ***що краплями осідала на замшілому камінні й на базальтових плитах стін*** (С.Л.). / *… у повітрі висіла важка, мокра пара,* ***що краплями осідала на замшілих брилах і базальтових плитах стін*** (Г.С., Н.М.); *– Słucham – zwalczył* ***ogarniającą go senność*** (GR). / *– Слухаю. – Він поборов сонливість,* ***що огортала його*** (С.Л.). / *– Прошу? – відьмин поборов сонливість,* ***яка огортала його*** (Г.С., Н.М.); *Jej* ***sięgające niemal łokci bransolety*** *błysnęły brylantowo* (WJ). / *Її* ***браслети, що сягали майже ліктів****, блиснули діамантово* (С.Л.); *– Jak mi się zdaje,* ***grożąca mi śmierć*** *nie robi na tobie większego wrażenia?* (MZ) / *– І, схоже,* ***смерть, що чигає на мене****, ніскільки тебе не хвилює?* (Г.С., Н.М.). Але: *– Мені здається, що* ***моя можлива смерть*** *тебе не надто хвилює?* (С.Л.); ***Taplające się przy brzegu kaczki*** *uciekły z głośnym kwakiem* (WJ). / ***Качки, які баблялися коло берега****, втекли з голосним кряканням* (С.Л.).

Зрідка у перекладах представлені заміни дієприкметникового зворота дієприслівниковим: *Ciri przez chwilę siedziała nieruchomo,* ***zapatrzona w palenisko*** (WJ). / *Цірі мить сиділа нерухомо,* ***задивившись у вогнище*** (С.Л.); ***Przebudzony*** *Vysogota za nic nie mógł przypomnieć sobie treści snu, ale dziwny niepokój nie pozwolił mu już usnąć* (WJ)/ ***Прокинувшись,*** *Висогота ніяк не міг пригадати змісту сну, але дивний неспокій заснути йому вже не дозволив* (С.Л.)

У польській мові значно ширше, ніж в українській, у функції іменної частини складеного присудка використовують прикметники. Чимало таких прикметників мають віддієслівне походження, перекладати їх зручно дієсловами, що й засвідчують переклади польських романів про відьмака: *– Jestem tedy* ***zaszczycony i dumny****, że to ja siedzę obok królowej Calanthe z Cintry…* (KC) / *– Тож я повторюю, – Ґеральт злегка вклонився,*

*– що **нетямлюся від гордості,** маючи можливість сидіти поряд із тобою, пані.* (С.Л.) / *– Отож я **вшанований і гордий** з того, що сиджу обіч королеви Каланте з Цинтри…* (Г.С., Н.М.); *…і же ze strzygi znowu będzie Foltestowa córeczka, śliczna **jak malowanie*** (W). / *…що їх можна зняти і що зі стриги знову стане Фольтестова донечка, чарівна, **мов писанка*** (С.Л.) / *…і що зі стриги знову зробиться Фолтестова донечка, гарна, як намальована* (*Г.С., Н.М.*)

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, незважаючи на близькість польської і української мов у плані граматичної структури, певні відмінності між ними є. На рівні словосполучення це найчастіше стосується усталених в обох мовах форм керування у підрядних словосполученнях (*przebrany za błękitnego niedźwiedzia – перевдягнений у блакитного ведмедя*), усталених форм побудови порівняльних конструкцій (*cios, tak silny … – удар, такий сильний…*) тощо. В обох перекладах романів А. Сапковського послідовно дотримано норм української мови у словосполученнях згаданого типу.

Синтаксичні системи польської та української мов також не повністю збігаються у побудові речень зі складеним дієслівним чи іменним присудком. У польській мові серед односкладних частотними є безособові речення із дієсловами-присудками на *-no, -to*. В українській мові їм відповідають активні неозначено-особові або безособові конструкції. Частотними у польській мові є також односкладні безособові речення, присудок у яких виражений дієсловом у 3-й особі однини із додаванням частки *-się*. В українській мові таким реченням зазвичай відповідають односкладні речення із присудком-дієсловом у формі 3-ї особи множини. Підрядна частина у польських реченнях може приєднуватися за допомогою сполучників і сполучних слів, які не мають наголосу (енклітиків) і займають у ньому друге місце (*więc, zaś, jednak, przeto* тощо). В українських реченнях порядок приєднання сполучників і сполучних слів інший – вони розташовуються зазвичай одразу після головного речення. Системними є відмінності у використанні в обох мовах особових займенників, девербативів, дієприкметникових зворотів тощо.

Трансформації системного типу перекладачі романів відьмацького циклу А. Сапковського використовують в цілому послідовно, але трапляються порушення системних схем – у випадках, коли вони не є обов'язковими для мови перекладу (порівняльні конструкції з прислівником *tak*; речення з іменним складеним присудком; речення зі зв'язкою *to*; конструкції із особовими займенниками).

Застосування системних граматичних трансформацій в аналізованих перекладах є правомірним, сприяє вільному сприйманню перекладеного українською тексту.

Література

1. Волченко О.М., Нікішина В.В. Граматичні трансформації в англоукраїнському художньому перекладі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* 2015. Випуск 54. С. 252-254.

2. Живіцька І.А. Граматичні перетворення при перекладі прикметників (на матеріалі англійської та української мов). *Вісник Київського Національного Лінгвістичного Університету. Серія «Філологія».* 2015. № 2(18). С. 50-55.

3. Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1971. 129 с.

4. Мінцис Ю.Б., Калиняк О.Б. Теоретичні принципи дослідження перекладацьких трансформацій. *Матеріали онлайн конференції «Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури. 6-10 лютого 2019 р.* Житомир: Видавництво ЖДУ ім. Івана Франка, 2019. С.111-120.

5. Науменко Л.П., Гордєєва А.Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : [навч.посіб.]. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.

6. Остапенко С.А. Особливості застосування граматичних трансформацій у процесі перекладу дієприкметника (на матеріалі перекладу роману В. Скотта «Айвенго»). *Наукові праці. Серія «Філологія. Мовознавство».* 2013. №207 (219). С. 87-91.

7. Остапенко С.А. Особливості застосування граматичних трансформацій у процесі перекладу англійського художнього твору українською та російською мовами. *Науковий вісник гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2017. № 26. Т. 2. С.113-115.

8. Пріщенко К.В. Роль перекладацьких трансформацій у процесі перекладу художнього тексту. *Науковий огляд. № 8 (71).* 2020. С. 64-75.

9. Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Філологія. Мовознавство*. 2014. Т. 221, Вип. 209. С. 89-93.

10. Ткачук Т.І., Паславська І.Б. Застосування перекладацьких трансформацій з метою досягнення еквівалентності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2017.№ 31. Т.3. С. 157-159.

Список джерел ілюстративного матеріалу та скорочення

1. (WJ) Sapkowski A. Wieża Jaskółki, URL: https://https://royallib.com/read/Sapkowski_Andrzej/Wiea_jaskki.html#0

2. Sapkowski A. Ostatnie życzenie Głos rozsądku. URL: https://avidreaders.ru/read-book/ostatnie-yczenie.html (дата звернення 10.05.2022)

(WG) Głos Rozsądku

(W) Wiedźmin

(ZP) Ziarno Prawdy

(MZ) Mniejsze Zło

(KC) Kwestia Ceny

(OŻ) Ostatnie Życzenie

3. (С.Л.) Сапковський А. Відьмак. Останнє бажання. Переклад з пол.: Сергій Легеза. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Sapkovskyi/Vidmak_Ostannie_bazhannia/ (дата звернення 10.05.2022).

4. (Г.С., Н.М.) Сапковський А. Останнє бажання. Переклад з пол.: Михайловська Н., Синєока Г. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Sapkovskyi/Ostannie_bazhannia/ (дата звернення 10.05.2022).

References

1. Volchenko O.M., Nikishyna V.V. Hramatychni transformatsii v anhloukrainskomu khudozhnomu perekladi. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Filolohichna». 2015. Vypusk 54. S. 252-254.

2. Zhyvitska I.A. Hramatychni peretvorennia pry perekladi prykmetnykiv (na materiali anhliiskoi ta ukrainskoi mov). Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Linhvistychnoho Universytetu. Seriia «Filolohiia». 2015. № 2(18). S. 50-55.

3. Koptilov V.V. Aktualni pytannia ukrainskoho khudozhnoho perekladu. K.: Vyd-vo Kyiv. un-tu, 1971. 129 s.

4. Mintsys Yu.B., Kalyniak O.B. Teoretychni pryntsypy doslidzhennia perekladatskykh transformatsii. Materialy onlain konferentsii «Aktualni problemy suchasnoi linhvistyky ta metodyky vykladannia movy i literatury. 6-10 liutoho 2019 r. Zhytomyr: Vydavnytstvo ZhDU im. Ivana Franka, 2019. S.111-120.

5. Naumenko L.P., Hordieieva A.Y. Praktychnyi kurs perekladu z anhliiskoi movy na ukrainsku : [navch.posib.]. Vinnytsia : Nova knyha, 2011. 136 s.

6. Ostapenko S.A. Osoblyvosti zastosuvannia hramatychnykh transformatsii u protsesi perekladu diieprykmetnyka (na materiali perekladu romanu V. Skotta «Aivenho»). Naukovi pratsi. Seriia «Filolohiia. Movoznavstvo». 2013. №207 (219). S. 87-91.

7. Ostapenko S.A. Osoblyvosti zastosuvannia hramatychnykh transformatsii u protsesi perekladu anhliiskoho khudozhnoho tvoru ukrainskoiu ta rosiiskoiu movamy. Naukovyi visnyk humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia. 2017. № 26. T. 2. S.113-115.

8. Prishchenko K.V. Rol perekladatskykh transformatsii u protsesi perekladu khudozhnoho tekstu. Naukovyi ohliad. № 8 (71). 2020. S. 64-75.

9. Siniahovska I. Yu. Vyznachennia ta klasyfikatsiia perekladatskykh transformatsii u protsesi khudozhnoho perekladu tekstu. Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia"]. Ser.: Filolohiia. Movoznavstvo. 2014. T. 221, Vyp. 209. S. 89-93.

10. Tkachuk T.I., Paslavska I.B. Zastosuvannia perekladatskykh transformatsii z metoiu dosiahnennia ekvivalentnosti. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia. 2017.№ 31. T.3. S. 157-159.

List of sources of illustrative material and abbreviations

1. (WJ) Sapkowski A. Wieża Jaskółki, URL: https://https://royallib.com/read/Sapkowski_Andrzej/Wiea_jaskki.html#0

2. Sapkowski A. Ostatnie życzenie Głos rozsądku. URL: https://avidreaders.ru/read-book/ostatnie-yczenie.html (10.05.2022)

(WG) Głos Rozsądku

(W) Wiedźmin

(ZP) Ziarno Prawdy

(MZ) Mniejsze Zło

(KC) Kwestia Ceny

(OŻ) Ostatnie Życzenie

3. (C.L.) Sapkovskyi A. Vidmak. Ostannie bazhannia. Pereklad z pol.: Serhii Leheza. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Sapkovskyi/Vidmak_Ostannie_bazhannia/ (10.05.2022).

4. (H.S., N.M.) Sapkovskyi A. Ostannie bazhannia. Pereklad z pol.: Mykhailovska N., Synieoka H. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Sapkovskyi/Ostannie_bazhannia/ (10.05.2022).